

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Philippi Servii E Societate Iesv Amicus Fidelis Vsque Ad
Mortem: Sive Modvs Ivvandi Moribvndos, Ægris, Sanisqve
Perinde Vtilis**

Servius, Philippe

Leodii, 1648

Capvt Tertivm. Quo modo solari & animare debeat Amicus fidelis, in
difficultatibus ae molestijs morbi tempore occurrentibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-60032](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-60032)

inuncti fuerant quàm viaticum acciperent. Id insinuat Cardinalis Bellarminus lib. 2. de Arte benè moriendi, cap. 7.

De huius Sacramenti dignitate ac utilitate fusiùs diximus in libro nostro de Arte item benè moriendi.

C A P V T T E R T I V M.

Quo modo solari ægrum & animare debeat Amicus fidelis, in difficultatibus ac molestijs morbi tempore occurrentibus.

§. PRIMVS.

Quo modo animandus æger aduersus difficultates quas habet vt se comparet ad mortem.

BEne, prudenterq; orabat Propheeta, cum diceret: *Cùm defecerit virtus mea, ne derelinquas me.* Ps. 70. Cùm enim dolorum aculeis attritæ vires, & viuiddæ mentis acies retusa, atque adeò ratio ipsa quasi prostrata est, tū demùm
E
stygius

stygius ille iuratusque humani generis hostis idè longè quàm antea, ferocior est, quod videat supremum hoc sibi fore cum inimico certamen; in quo, nisi vincat, vincendi in posterum spes omnis & occasio præcisa est. Hic enim est vltimus humanæ vitæ, veluti fabulæ, actus, qui, vel æterna felicitate, vel æterno animæ exitio concludetur. Ut mirum non sit, veteratorem illum, cui nomina mille, mille nocendi artes, nullum non mouere lapidem, quo miser homuncio in decretorio extremæ diei momento, quasi naus in portu naufragium patiatur. *Va terra & mari* (clamat Ioannes) *quia descendit diabolus ad vos habens iram magnam, sciens quod modicum tempus habet.* Eò impensius nobis animandus est æger, conandumque ante omnia vt moriendi necessitatem patienter ferat: *Leuius fit patientia quidquid corrigere est nefas.*

Apoc.
12.

1. Dicat Amicus fidelis nos à Deo, gratis quidem vitam accepisse, sed hac lege, vt eam reposcenti, omni temporis momento redderemus.

2. Consideret feralem hanc mortis legem

legem iam inde à primis mundi incu-
nabulis in omnes omninò Adæ poste-
ros latam esse : quam legem, ne nesci-
remus, vel temporis vitio obliuiscere-
mur inculcat Apostolus ad Hebr. c. 9.
Statutum est hominibus semel mori. Te igitur
hominem esse memineris, & queri
desines. Ideò nimirum prouida Ma-
ter Ecclesia, quotannis filios condi-
tionis suæ admonet, cùm eos ad do-
mum pulueris remittit, dicens : *Me-
mento homo quia puluis es, & in puluerem
reuerteris.*

Videtur rerum natura quod grauif-
simum fecit, commune fecisse, vt cru-
delitatem fati consolaretur æqualitas:
quis autem queri possit in ea condi-
tione se esse, in qua nemo non est? *Seneca*

Non igitur à viro prudenti me-
tuenda est mors, sed quam ratione
perferri debeat & subiri, maturè pro-
spiciendum, vt cùm venerit illius ho-
ra, interriti illi occurramus.

Nemo tam imperitus est, inquit,
idem Seneca, vt nesciat sibi quando-
que moriendum, tamen cùm prope
acceserit, tergiuerfatur, fremit & plo-
rat.

» rat. Quid fles miser, quid trepidas?
 » omnes hac necessitate ducuntur: eò
 » ibis quo omnia eunt, ad hanc legem
 » natus es: hoc Patri tuo accidit, hoc
 » matri, hoc maioribus, hoc omnibus
 » ante te, hoc omnibus post te. Quan-
 » tuste populus moriturorum sequetur,
 » quantus comitabitur? multa millia
 » hominum, hoc ipso momento quo tu
 » mori dubitas, animam varijs mortis
 » generibus emittunt. An non putabas
 » te ad id aliquando peruenturum, ad
 » quod semper ibas? Hæc omnia, aut
 » seorsum ex his aliqua moribundo sug-
 » geri poterunt. An author displicet?
 » sanctiorem accipe.

Ambr. Non durum putemus quod vniuer-
l. i. de sos manet, inquit Ambrosius, quid ab-
fide Re- surdus, quàm vt id quod scias omni-
surr. bus esse præscriptum, quasi specia-
 le deploras? aut quid imprudentius
 quod futurum scias, id cùm accide-
 rit ferre non posse? non est grauis
 subeundus mæror secundum natu-
 ram, ne excellentiorem aliquam na-
 turæ conditionem nobis arrogare vi-
 deamur, aut communem recusare.

3. Dica-

3. Dicatur ægro Diuinæ Prouidentia oculos esse nostris longè perspicaciores, eosque videre clariùs quid animæ nostræ rationibus magis expediat; nos igitur Deo fidenter cõmittamus: ille, vt in hanc vitæ militiam veniremus, quando voluit, signum dedit; quando receptui signum alterum dare voluerit, nec grauatè, nec cunctanter pareamus. Benè librâda est ista Chrysoptomi assertio: Boni, inquit, tunc decedunt ex hac vita cùm meliores sunt: mali verò, cùm minùs mali quàm futuri essent si diutiùs viuerent.

Quid est amabo, quamobrem tantoperè mortem metuamus? An quia *linquenda tellus, & domus, & placens vxor?* sic existimo: audio enim morientem moriendo morti impropertem: *Sicine separas amara mors? ô mors, clamat alter, quàm amara est memoria tua homini pacem habenti in substantijs suis;* siue sint illæ diuitiæ, siue honores, siue voluptates, siue vxor, siue liberi, siue amici, siue alia eiusmodi, quæ vitæ amatores appellant bona. Nimirum, quò impensius aliquid diligitur, hoc graua-

E 3

tiùs

I. Reg.

15.

Eccl.

41.

tius relinquatur. Si quid mirabere, pones inuitus. Quare non audimus Ioannem?

1. Io.

2.

Nolite, ait, diligere mundum, neque ea que in mundo sunt. Mundus enim transit & concupiscentia eius, qui autem facit voluntatem Dei, manet in æternum. Profectò si rerum mundanarum pretia, breuitate temporis æstimemus, vilissima sint oportet, quæ non horam, nec momentum habent certum.

Apud Iudeos, quoniam contractus ex legis præscripto ad certum diem præfiniebantur, quo temporis intervallum erat minus, hoc leuior erat rerum indicatura. Quanto igitur viliora nobis esse debent mundana omnia, tam fluxa, tam breuia, tot casibus obnoxia? & vt casus nullus eripiat, avara mors, velimus, nolimus, pro certo nobis ereptura est.

4. Aperiendus est potiùs alter animi oculus, & considerandum sedulò, quantis nos, quàm grauibus incommodis, ærumnis, & calamitatibus mors absoluat. Homo natus de muliere breui viuens tempore repletur multis miserijs, inquit Iobus. A quibus cum mors absoluat

soluat omnes, ait Ambros. paucos ta-
men delectat: sed non hoc est mortis
vitium, sed nostræ infirmitatis, qui
voluptate corporis & delectatione vi-
tæ huius capimur, & cursum hunc con-
summare trepidamus, in quo plus a-
maritudinis, quàm voluptatis est. Cy-
prianus verò, quid aliud, inquit, in
mundo quàm pugna, quæ aduersus
Diabolum quotidie geritur? assidua
nobis est cum auaritia dimicatio, cum
impudicitia, cum ira, cum ambitione:
si auaritia prostrata est, exurgit libido;
si libido compressa est, succedit ambi-
tio; si ambitio contempta, ira exaspe-
rat, inflat superbia, vinolentia inuitat;
inuidia concordiam corrumpit, ami-
citiâ zelus abscindit, &c. subdit po-
stea: Et tamen delectat hic inter Za-
buli gladios diu stare, cum magis con-
cupiscendum sit ad Christum, subue-
niente citiùs morte, properare. No-
tum est illud Salustij: in luctu atque
miserijs, mortem ærumnarû requiem,
non cruciatum esse duco. Censeat hoc,
absque Christo, Salustius, & non cen-
seat Christianus? Atqui de hoc, non

item de illo canit Propheta Regius :
Pfal. *Cum dederit dilectis suis somnum, ecce ha-*
125. *reditas Domini filij merces fructus ventris.*
 Id est, cum Dominus Deus fideles
 Christianos, charitatis vinculo colli-
 gatos, ideoque sibi dilectos, ad mortis
 usque confinia, tam suauiter deduxe-
 rit, vt mors placidissima somno quam
 morti videatur similior; ecce heredi-
 tas Domini, id est, causæ nihil erit,
 quamobrem regni cælestis extemplò
 non adeant hæreditatem.

Non sic impij, non sic: longè dispar
 erit eorum qui Christum vel non no-
 uerunt, vel non adorauerunt condi-
 tio: illos enim, post mortem manet
 mors altera, quam, ex vero, pessimam
 Propheta Regius indigitauit. Et de
 huiusmodi ita Cyprianus: mori pla-
 nè timeat, sed qui ex aqua & spiritu
 non renatus, gehennæ ignibus manci-
 patur: mori timeat qui ad secundam
 mortem de hac morte transibit: mor-
 talitas ista, vt Iudeis & gētibus Christi
 hostibus pestis est, ita Dei seruis saluta-
 ris excessus est: ad refrigeriū iusti vo-
 cantur, ad suppliciū rapiuntur iniusti.

Referata

Reſerata ſunt diu clauſa cælorum
 atria, & minitabundus ille Cherubim
 qui Dei iuſſu morientibus paradifi
 aditu interdixerat, iam inde à Chriſti
 in cælos ingreſſu procul faceſſere iuſſus
 eſt, cum ſuo illo flammeo verſatiliq̄ue
 gladio, & ſanctè deinceps morienti-
 bus liberum in cælos aditum permit-
 tere. Eſt ergo, eſt vnde cum Dauide
 lætus concinas: *Letatus ſum in his que
 dicta ſunt mihi in domum Domini ibimus,*
 & quidem abſque mora, niſi ſi quam
 tu ipſe attuleris.

In morte carcer panditur, quid tre-
 pidas exire? huc uſque captiuus deti-
 nebaris, nunc liber eris, nunc patebit
 carcer, euola. Carcerem ſuum nemo
 ſanus amat.

Illud ſaltem à te modò impetrem,
 vt Domini Dei tui voluntati ſicut ſer-
 uum decet, te lubens accommodes,
 in vtrumque paratus, ſeu vitam viuere
 longiorem, ſeu vitâ quamprimùm de-
 fungi.

Immo verò Diuinę Bonitati grates
 age maximas, quòd immerenti tam
 longam vitæ uſuram conceſſerit, ſpa-
 tiumq̄ue

tiumque indulgeat etiamnum, quo præteritos annos, ante plangas paululum, quàm viam vniuersæ carnis, siue terram mortis opertam caligine ingrediaris.

5. Voluat itidem animo, quàm multi vitam à primo limine vix saluauerint: quàm multi in adolescentiæ iuuentutisque flore defloruerint.

*Sic ego, sæpè rosas sic vda papauera vidi,
Candida sic primo lilia vere mori.*

Petat ab ægro an non multos coæuos, sibi que familiaritate aut sanguine iunctos nouerit, qui iam pridem ex hac luce subtracti sint. Pellantur istæ ineptiæ penè aniles, inquit Cicero, ante tempus mori miserum esse: quod tandem tempus? naturæne? at ea quidem dedit vsuram vitæ tamquam pecuniæ nullâ præstitutâ die. Quid est igitur quod querare si repetat cum vult? eâ enim conditione acceperas.

Cato senior, apud Ciceronem, dicebat senectutem eo nomine iucundam sibi videri, quòd propiùs ad mortem accederet, spemque certam faceret aliquando tandem in portum ex longa

longa nauigatione veniendi.

Sæpè cogitandum est, nos non ha- *Heb.*
bere hîc ciuitatem permanentem, sed 13.
futuram inquirere.

6. Audio quid dicas: velim ideò mi-
hi vitam prorogari vt melior euadam.

Caue ne vita longior faciat te de-
teriozem. Natura nostra ad malum
multò quàm ad bonum procliuior:
ideoque metus maior esse debet mi-
noris frugis, quàm spes maioris; non
refert quàm diu vixeris, inquit Sene-
ca, sed quàm benè. Accidit autem ple-
rumque, inquit Augustinus, vt qui
crescit ætate, crescat & iniquitate.

Ambrosius autem: quid tantope-
rè, inquit, vitam istam desideramus? in
qua, quanto quis diutiùs fuerit, tanto
maiore oneratur sarcina peccatorum.
Sufficiat diei malitia sua. Eius est diu
in mundo velle manere, quem mun-
dus oblectat, quem sæculum blandiēs
atque decipiens illecebris terrenæ vo-
luptatis inuitat: Porrò cùm mundus *Cypria.*
oderit Christianum, quid amas eum
qui te odit? & non magis sequeris
Christum qui te redemit & diligit?

An

An nescis signum esse diuini amoris,
citò eripi è medio iniquitatum? audi
sap. 4. Scripturam: *Quia placens Deo factus est
dilectus, & viuens inter peccatores, transla-
tus est: raptus est ne malitia mutaret intel-
lectum eius: placita erat Deo anima illius,
propter hoc properauit educere illum de me-
dio iniquitatum.*

Hæc, & similia solatio esse poterunt
acerba morte decedentibus; maxime
si benè apprehenderint vitam breuior-
rem posse esse animæ magis salutarem.

Ludunt in cæli viridarijs, palma &
coronis nobiles innocentes pueruli,
quos lucis primo in limine Christi in-
secutor sustulit ceu turbo nascentes
rosas. Quis nouit an vita productior
aliquos è floribus illis non decuteret?

Quid Agneti virgini tenerrimæ an-
nus decimus tertius obfuit? quid Ca-
tharinæ decimus octauus? Semper
dies pauci erunt, si illos numeraueris,
inquit Seneca, nec morâ fit vita bea-
tior, sed longior. Quanto satius est nõ
aliorum annos computare, sed suos
benignè æstimare & in lucro ponere:
hoc me vitæ tempore dignum iudi-
cauit

cavit Deus? satis est; potuit plus, sed
hoc quoque beneficium est.

— *Exacto contentus tempore vite* Horat.

Cedat, uti conuiuia satur.

7. Quod si Sanctorum oculos haberemus, longè aliam de morte opinionem conciperemus. Quid Propheta Regius? Quid Paulus? *Heu mihi*, inquit ille, *quia incolatus meus prolongatus est!* hic verò: *Cupio dissolui & esse cum Christo.*

O vita longa! nimiumque longa! ubi non viuitur, aiebat gemens Terefia. O mors quæ vitam parturis! quis te iure metuat, cum vitam parias? quidquid querantur vitæ amatores, quàm longa est hominis vita! breuis est, fateor, & si res benè suis momentis expendatur, breuior est quàm vt tantillo tempore homo mereri possit tam longam beatitudinis eternitatem; longa tamen ei, cui sine Deo suo viuere mors est continua, & non vita.

Mors Christianis ludus est, inquit Prudentius; Et ne vllus ludum hunc expauesceret, ita cecinit:

Non

Prudē-
tius.

Non est credite, poena quàm videtis

Qua puncto tenuit, citata transit,

Nec vitam rapit illa, sed reformat.

Siquidem optimo cuique idem felicitatis principium est, qui finis mortalitatis.

Pater Suarez, moriens dicebat se mortis imaginem contemplari, & sibi longè pulcherrimam videri.

Catharina Genuensis ita mortē non abhorrebat, vt eam, quibus poterat verborum blanditijs quasi procaretur:

- » mors suavis, mors formosa, mēne er-
- » go vnam delegisti in quam parcendo
- » tam crudeliter desæuies? cæca sis li-
- » cet, videre tamen hæcenus potes,
- » quàm ego te efflictim depeream. Pace
- » tua dixerim, hoc vno peccas grauiter;
- » quærentes te, tuamque operam incla-
- » mantes furda aure præteris; te verò re-
- » mis velisque fugitantes, vsque & vs-
- » que, molesta insequeris, vsquedum as-
- » sequaris.

§. SECVN-

§. SECVNDVS.

Quo modo Amicus fidelis agrum animet ad fortiter ferendos superandosq; morbi dolores.

VT morbi diuturnitate corpusculi vires minuuntur, ita crescunt dolores, languentemque ita miserè interdum discruciant, vt varijs querimonijs impatientem animum prodat: facienda & huic morbo medicina.

Vllane præsentior esse possit eâ quâ nobis præscribit medicus cælestis? *In patientia vestra possidebitis animas vestras. Luc.*

Quasi dicat hæc vna virtus est, quæ 21. vos hîc, & in cælo, compositis passionum fluctibus in tranquillam animarum vestrarum possessionem immittet.

Ad huius virtutis amorem & exercitium, ita nos hortabatur Cyprianus: Sit licet rei familiaris amissio, sit de infestantibus morbis assidua & cruenta membrorum vexatio, sit de vxore, de liberis funebris & tristis auulsio; non sint tibi scandala ista, sed prælia; non debilitent aut frangant Christiani fidem, sed potius ostendant in collu-

Statione

29 Statione virtutem; cum contemnenda
 29 sit omnis iniuria malorum presentium,
 29 fiducia bonorum futurorum. Confi-
 29 statio in aduersis, probatio est virtu-
 29 tis, sicut scriptum est, vasa figuli pro-
 29 bat fornax, & homines iustos tentatio
Ser. de tribulationis. Hæc & plura in hanc
morta. rem ibidem Cyprianus.

Solet figulus vasa sua primò qui-
 dem, fornacis ignibus committere;
 deinde, an excocta sint, virgula, vel in-
 flexo saltem digito explorare; quod si
 sonum clarum & suauem reddiderint,
 bona; si fuscum aut raucum, mala iu-
 dicat. Ita Deus olim, vas suum ele-
 ctionis Paulum periclitatus est; spi-
 rantem minarum ex equo deiecit,
 terræ affligit, graui cæcitatibus virga
Act. 9. percutit: quid ille, interim? *Domine*
quid me vis facere? Ecquid de sono ve-
 rum vas electionis agnoscitis? Quid
 Iobus à planta pedis, vsque ad verti-
 cem capitis, vlcere pessimo percussus.
Sicut Domino placuit, ita factum est. Sit no-
men Domini benedictum. O sonum omni-
 vocum instrumentorumque musico-
 rum harmonia suauiore!

Non

Non ita Ochozias, Rex Samariæ, qui, cum in morbum incidisset, graui-
terque doleret ex pedibus, ite, ait,
consulite Beelzebub, Deum Accaron,
vtrum viuere possim de infirmitate
hac. Consulite Beelzebub! ô sonum
ingratum nimis & insuauem!

Et Iulianus Apostata, lancea, incer-
tum vnde, transuerberatus: *Vicisti, in-*
quit, Galilae, vicisti.

— *Sonat & illa vitiū percussa, malignè* *Persius*
Respondet viridi non cocta fidelia limo.

Illi nempe, vasa erant in honorem,
in pulcherrimo cælestis aulæ abaco
collocanda: hi verò, vasa in contu-
meliam, breui infringenda, & in infer-
næ domus sterquilinum abijcienda:
Tamquam vas figuli confringes eos.

Pf. 2.

Ochoziam imitantur qui, morbis
à Deo percussi, Pythones & Pytho-
nissas consulunt, sibi que nescio qui-
bus præstigijs ac superstitionibus il-
ludipatiuntur, sed caueant ne Ocho-
ziæ, cuius impietatem Apostasiam-
que æmulantur, similem exitum for-
tiantur.

2. Cogitet æger peccata sua pœnas

F

acer-

82 AMICI FIDELIS

Mich. Michea : Iram Domini portabo quia peccavi ei. Vel cum Iobo : Peccavi, & vere deliqui, & vt eram dignus non receperam. Et cum Augustino : Grauius est quod commisi, leuius est quod tolero.

7. 3. Dicat impatientiam non leuare sed aggrauare dolorem, & quod magis faciendum, tollere meritum magnum : quare ergo patiendi necessitatem non conuertit in merendi opportunitatem? Consilium illud est Chrysostomi, vt patiatur æger cum merito, quod nihilo minùs sine merito patiturus est.

2. Cor. Vis scire quantum sit patientie meritum? Id quod in presenti est momentaneum & leue tribulationis nostrae, æternæ gloriæ pondus operatur in nobis. Idem apud Rom. 8 Rom. Non sunt condigna passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis.

4. Dicat, vnius dieculæ laboribus redimi labores longè grauiores, anni toto tolerandos in purgatorio. Et hoc est quod insinuat Ezechiel : Diem per annum dedi tibi.

Adde

Adde hominem, dum hic patitur, non modò luendam in altero sæculo poenam expungere, sed insuper gratiæ nouæ accessionē promereri; post mortem verò, vltices illæ flammæ ita peccati rubiginem excoquunt, vt gratiæ adijciant nihil: ibi enim satispatiendi dumtaxat, & non etiam merendi locus est.

5. Quando foruli siue loculi sacris imaginibus vel statuis capiendis, ædiculæ in modum ædificantur, debent & ipsæ imagines siue statuæ loculamentis suis adaptari; proinde dedolari & perpoliri: audi quo modo: *Tunstonibus, pressuris expoliti lapides suis coaptantur locis per manus artificis, disponuntur permansuri sacris ædificijs.* Vbi ergo doloris aculeos senseris; malleos puta, vel forfices, quibus loco tuo adaptaris. Quid acutas quereris? bene potiùs ominare de loci, quem in cælo occupaturus es, siue magnitudine, siue splendore.

6. Accidit non rarò, vt tunc maximè, Dominus Deus malleorum ictus ingeminet, cùm morti sumus vicino-

res; videt nimirum opifex faberrimus, operi suo deesse aliquid ad perfectionem, ideoque manum extremam adhibet; tunc consilium diuinum, idea sua interuertat? Imitandus est tibi Christus Iesus Seruator noster, qui, ubi horam suam ex æterni Patris voluntate aduenisse comperit; *Vt cognoscat mundus, inquit, quia diligo Patrem, & sicut mandatum dedit mihi Pater sic facio.* Surgite, eamus: quoniam bone IESU ad flagella, ad spinas, ad crucem, ad mortem: dictum, factum. Hæc est hora vestra, dixit militibus tortoribus suis; tragædiæ quam occœpistis, luctuosum vt solet, in Caluariæ theatro finem imponite; quando ita Patri meo libitum est, vestris ego non tantum iussis & imperijs, verum etiam nutibus examussim obsequar, vltroque me accommodabo. *Aspice & fac secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est.* Vitæ tuæ siue comædia, siue tragædia breui terminanda est, passio tua, vt sic dicam, tamquam vltimus fabulæ actus instat. Adsunt præmissi satellites diuinæ voluntatis executores: quæris

Ioan.
14.

Exod.
25.

quæris quinam illi? catarrhus ille qui fauces inuasit; tussis illa quæ intestina conuellit; febris illa tam ardens quæ vires exedit; aqua illa intercus quæ animam repentinò extinguit; arenosus ille calculus tam crudelis; morborum denique alij, numero plurimi, acerbitate singulares, satellites sunt quibus Deus mandauit de te, nempe vt, tristi licet ministerio suo, passioni siue morti tuæ promouendæ operam nauent.

Mortem, ais, non recusas: cur ergo dolores ministros eius tantoperè auersaris? mortem morbus præcedit, morbum dolor comitatur; morbum doloremque non minus affert naturæ lex atque conditio, quàm ipsam mortem: eum ergo qui siue morbo, siue dolori nimum obluetur, certum est, ait Cicero, naturæ repugnare, *Lib. de* quid autem aliud naturæ repugnare, *Senect.* quàm cum Dijs (dicamus nos, cum Deo) bellare? Tu ergo, si sapias, dolores tuos Christi doloribus, & mortem tuam morti eius arctissima voluntatum consensione agglutinabis, &

86 A M I C I F I D E L I S
quantumuis myrrhæ & aloës calici
passionis tuæ admisceat, querimonijs
abstinebis. Dicas potiùs:

Bone Iesu da mihi hanc gratiam,
vt in hac qualicumque visitatione tua,
fructus & prouentus, quem desideras,
consequatur; neque impatientia vel
ingratitude mea impediatur: tuam
spero, manum porriges infirmo mihi,
meque sicut Petrum Apostolum, cum
mergi cœpisset, ex marinis fluctibus,
potenti dextera eripies, ne sub hac cruce
ce labascam & concidam.

§. TERTIVS.

*Quo modo Amicus fidelis ægrum
iuuet in tentationibus
contra fidem.*

Compertum habet (vt est astutissi-
mus) animarum nostrarum iura-
tus hostis, nullis machinis ædificium
quoduis faciliùs dirui posse, quàm si
fundamentum eius labefactetur: eo
enim vel subuerso penitùs, vel graui-
ter conuulso, quidquid tandem fabri-
cæ superstruetur, vel ex tempore pes-
sum

sum eat, vel cum tempore ruinam trahat necessum est. *Ædificij spiritua-*lis atque adeò salutis æternæ basis & fundamentum, fides est, Christiano homini tam necessaria, vt sine ea frustra salutem speret: *Sine fide enim impos-* Heb. *sibile est placere Deo.* Idcirco non cessat II. stygius ille Veterator, cuniculos suffodere, occultasque moliri insidias, quibus fidem, religionis nostrę fulcimentum, vel penitus subruat, vel robur eius ac firmitatem, aliqua saltem ex parte labefactet. Eò ergo machinamenta sua omnia dirigit, vt hominem à tutissima fidei statione, in periculosissimum vacillationis pelagus præcipitem agat. Quare perplexas modò quæstiones, de animarum immortalitate, deque corporum resurrectione obijcit; modò de sanctissimæ Trinitatis, de Venerabilis Eucharistiæ, arduisque alijs orthodoxæ fidei mysterijs; que omnia, vel ad diffidentiam, vel ad desperationem solitus est detorquere. Vide ergo, quibus armis instructus, cum antiquo hoc & multarum palmarum gladiatore, in arenam des-

Ephes.
6.

cendas. Egregiam olim D. Paulus, in
 veritatis officina, panopoliam procu-
 dit, cum diceret Ephesijs: *Induite vos
 armaturam Dei, ut possitis stare aduersus
 insidias diaboli.* Profert deinde verita-
 tis cingulum, lorica iustitiæ, calcea-
 menta Euangelica, galeam salutis, &
 gladium spiritus, quod est verbū Dei.
 Sed ego illud armaturæ genus ample-
 ctor in primis, quod & Paulus ceteris
 etiam videri possit præferre; ait enim:
*In omnibus sumentes scutum fidei, in quo
 possitis omnia tela nequissimi ignea extin-
 guere.* Illud, illud est scutum, cui simi-
 le nunquam habuit, nec vidit *Clypei
 Dominus septemplicis Ajax.* Scutum illud
 Christianum pectus constanter obar-
 met; nullum enim telorum genus, cui
 non utiliter opponatur. Hoc sonant
 verba illa: *in omnibus, omnia tela, &c.*

Visus est & D. Petrus armorum sa-
 tis suggestisse, dum contra leonem ru-
 gientem, induendum hoc fidei scutum
 1. Pet. indicauit. *Aduersarius vester Diabolus,*
 5. *inquit, tamquam leo rugiens, circuit que-
 rens quem deuoret, cui resistite fortes in fi-
 de.* Quasi, cum Paulo, diceret omni-
 bus

bus telis nequissimi igneis, non aliud
quàm fidei scutum opponite.

Imitandæ nobis sunt pleræque na-
tiones bellica laude celebriores, quæ
scuti sui, in bellis, haud paullò maio-
rem quàm vitæ rationem habebant.
Lacæna filio in procinctu ad bellum
clypeum sinistrae cùm insereret; *Aut in
hoc, inquit, aut cum hoc*: perinde erat
ac si diceret, vel clypeum hunc viuis
referas, vel in hoc mortuus referaris.
In militem Christianum meliùs qua-
drauerit hæc parœmia, vt sensus sit:
vel in fide, vel pro fide constans emo-
rere. Neque Romani è bello reduces,
patrios vnquam lares repetere ausi so-
rent, *reliqta non bene parmula*. Epami-
nondam (quo nascente, nata; quo mo-
riente mortua est gloria Thebanorũ)
cùm ad Mantineam, rustico nescio
quo telo, spærum vocant, lethaliter
vulneratus esset, relatusque in castra,
hoc primùm à circumstantibus scita-
tum ferunt, saluùsne esset clypeus suus:
saluum vt inaudijt, afferri iussit, eum-
que, vt belli socium, victoriarum
triumphorumque consortem exoscu-
latus

I. Tim.
6.

latus est. Idem mihi sensu quodam sublimiori, facere visus est D. Paulus cum diceret: *Tempus resolutionis meae instat: bonum certamen certavi: cursum consummaui: fidem seruaui: ideoque reposita est mihi corona iustitiae, &c.* Et suum illud impenetrabile fidei scutum, miles omnis Christianus, in morte exosculabitur; maximè ubi hæc Imperatoris verba lætus audierit: *Euge serue bone & fidelis, intra in gaudium Domini tui.* Vel, *Fides tua te saluum fecit.*

Mat.
25.
Mat.
9.

Sit ergo curæ Christiano hoc fidei scutum, neque facile vtatur alio armorum genere ad nequissimi tela ignea retundenda. Quod si cum dæmone in arenam descendere, & disceptationum telis agere volueris, perijsti miser, perijsti: impar congressus Achilli. Ab hinc senis annorum millibus & eo ampliùs, Stygi meret Veterator ille, ipse vnus, bella plura debellauit quàm ipse videris, vel audieris: pleni sunt inferorum carceres inconsultis hominibus, qui ausu temerario, periculosam cum eo belli aleam experiri voluerunt. Caue ergo, tu, caue id feceris; alioquin

quin retiarium ille aget illicò, teque intricatissimis quæstionum suarum re-
tibus illaqueabit.

*Vna salus, fugere est, fideiq; opponere Lib. 2.
scutum. de Arte*

Narrari poterit quod Bellarminus, bene
ex Petro Barrocio Episcopo Pataui-
no refert de duobus, qui in Theologi-
ca facultate, inter suos facilè principes
erant; quorum vnus, qui prior è viuis
excesserat, alteri superstiti apparuit,
seque ideò damnatum asseruit, quod
imprudens nimis & temerarius cum
dæmone, de fidei dogmatibus dispu-
tasset; à quo varijs captiosarum quæ-
stionum telis appetitus, victus tandem
prostratusque esset; &, vt fidei exors,
ignibus æternis addictus. Alter, alie-
no malo cautior, diuersam agendi cū
dæmone viam iniit: percontanti enim,
quid de Sacrosanctæ Triadis, quid de
incarnati Verbi mysterio crederet; quo
modo in tribus personis eadem nu-
mero esse posset essentia; quonam mo-
do iungi in vnum possent ea inter quæ
nulla esset affinitas, &c. Respondit
compendiariò, credere se quod crede-
bat

92 AMICI FIDELIS

bat Ecclesia: quærenti quid illud esset quod crederet Ecclesia; quod ego, inquit; quid tu porro? quod Ecclesia: quid Ecclesia? quod ego. Imparatus ab hoc disputandi genere tentator, victus ad Orcum redijt: victor alter & triumphator abiit ad cælum. Monendus æger vt ad hoc exemplar, si necessum est, cum dæmone prælietur.

Quacumque è Stygia, depromet tela pharetra,

Hac vno fidei, bene fido vmbone repellat,

Credo, credo.

Credo quidquid credit Sancta Mater Ecclesia Catholica & Apostolica, cuius caput vnicum, sub Christo, est Pótifex Romanus. Ad hanc veritatis columnam firmiter adhærescat, in hac fidei arce inexpugnabili tutus ac securus acquiescat.

Inuerit si æger fidei professionem coram testibus & assistentibus emisit; & iam nunc reuocauerit si quid fortè per delirium, ei excideret quod fidei Catholicæ puritatem integritatemque minùs saperet.

Petat ab ægro an non insolito gaudio

dio

dio perfundatur, dum in mentem ve-
 nit, ea se via ad cælum contendere,
 quam suis tritam vestigijs Apostoli
 omnes, innumeri Martyres, tot Do-
 ctiores, Confessoresque iam inde à pri-
 mis Ecclesiæ nascentis incunabulis,
 constantissimè retinuerunt? quis ama-
 bo, de eius religionis, aut fidei verita-
 te superesse possit metus aut dubita-
 tio, pro cuius assertionem tot Martyres
 tantùm sanguinis profuderunt? quam-
 que tot signis ac portentis innumeri
 confessores illustrauerunt? Si testimo-
 nium hominum & talium hominum
 non accipimus, testimonium Dei ma-
 ius est: *Hic est filius meus dilectus*, inquit
 Pater æternus, *ipsum audite*: quid ille?
 fidei nostræ articulos prædicari iubet,
 additque: *Qui crediderit & baptizatus* Mar.
fuert saluus erit: qui verò non crediderit, 16.
condemnatur.

Dicat quispiam; Tam intricata sunt
 subinde, tamque sublimia, quæ cre-
 denda fides proponit, ut rationis limi-
 tes omnes prætergredi videantur; adeò
 ut qui fidelis esse velit, videri possit
 desinere esse ratione præditus. Fallere
 mi

mi homo, fallere: non prætergreditur, sed supergreditur rationis limites Catholica fides. Et verò, quid rationi magis consentaneum quam ut rationem suam Deo suo subijciat homo? In naturalibus ijsque plurimis, quæ quotidie oculis nostris obuersantur, turpiter cæcutis ac hallucinatis, & in diuinis non offendas? nusquam incurras?

Ioan. 3. Si terrena dixi vobis, ait Seruator, & non creditis, quomodo si dixerò vobis celestia crederis? verum enim verò tantum abest ut sublimia illa, quæ dicis, intellectu comprehendere iubeamur, ut etiam illa operosius inuestigare prohibeamur. Credere iubeamur, inquit Innocentius, inuestigare

Cap. 3. prohibemur. *Altiora te ne quaeris*, ait Ecclesiasticus, & *altiora te ne scrutatus fueris: sed quæ præcepit tibi Deus illa cogita semper, & in pluribus operibus eius ne fueris curiosus.* Mirum sanè seruos tumidos & insolentes, audere nisu temerario irrumperè in penetralia diuinorum secretorum; cum clamet Apostolus: *O altitudo diuitiarum sapientia & scientia*

Rom.
II.

scientia Dei: quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles via eius! Metuendum illud: Qui scrutator est Majestatis, opprimetur à gloria. Talis genij ac ingenij homines nactus hostis antiquus, in extremo vitæ termino exagitat, quæstiunculasque multis tricis implicatas obijcit. Itaque vincula sibi parant sublimium mysteriorum curiosi indagatores, quibus constringantur in supremo vitæ articulo, nectunt funes, catenas fabricant, quibus arctius obuinciantur.

In ijs quæ ad fidem pertinent, consultissimum est B. Petri consilium audire: *Sicut modò geniti infantes rationale, sine dolo, lac concupiscite.* Fidei mysteria lac vocat quod veteri nouoque Testamento, quasi geminis Ecclesiæ vberibus, continetur. Quemadmodum pusio recens natus, maternis vberibus inhiat, apprehensisque inhæret feruidus, sugens auidissimè quod non videt: immò, nescio quo naturæ impulsu, clausis subinde oculis, perinde atque si diceret matri suæ satis se credere, de cuius in se amore non dubitat.

Hoc

1. Pet.

2.

Hoc agat & Christianus, inquit Petrus, claudat intelligentiæ suæ oculos, turgentibusque candidissimo fidei lacte maternis vberibus instet, feruidus iuxta ac securus. An mater, quæ filij vteri sui obliuisci non potest, poterit fallere? & pro nefas! venenū pro lacte propinare? fidat bonitati eius, fidat amori, & quod primò dictū oportuit, Spiritus S. qui illam regit & gubernat, fidat sapientiæ. Sed age, fac posse, quod fieri nullo modo potest, fac, inquam, Matrem tuam Ecclesiam tibi imposuisse; tene ideò damnatum iri existimes? qua fronte Christus iustus iudex damnet te ob fidem habitam sponsæ suæ, cui, ne deneges, æternum anathema interminatur? quanta animæ fidelis securitas, quanta consolatio! cui fas est dicere Deo suo : Domine Deus, si credēdo fidei nostrę articulis deceptus sum, tu me decepisti, tu inquam & Ecclesia sponsa tua mater mea. Felices nos! ait Tertull. quorum fidem vt astrueret Deus Opt. Max. suam ipse (etiam interposito iureiurando) oppigneravit.

Quid

Quid multis ? remediorum præ-
 sentissimum est oratio. Restabat, in-
 quit Augustinus, aliud nihil in tantis
 periculis, quàm vt Diuinam Prouidē-
 tiam lacrymosis & miserabilibus vo-
 cibus, vt mihi opem ferret, deprecarer,
 atque id sedulò faciebam. Itaque cum
 Apostolis clamandum : *Domine adauge*
nobis fidem. Et cum Psalmista : *Illumina*
Domine oculos meos, ne vnquam obdormiam
in morte ; ne quando dicat inimicus meus :
præualui aduersus eum. Credo Domine,
adiuua incredulitatem meam. Interdum
 vbi vehementior erit tentatio, clama-
 re poterit : *Domine vim patior : responde*
pro me. *Vade Satana, vade Satana : abre-*
nuncio tibi Satana, & abhæreo tibi Christe.

Luc.
17.
Psf. 12.
Mar. 9
Mat. 4

*Credo quidquid dixit Dei Filius,
 Nihil hoc verbo veritatis verius,
 Fac me tibi semper magis credere.
 In te spem habere, te diligere.*

Credo, spero, amo.

G §. QVARTO

§. QUARTVS.

*Quo modo Amicus fidelis animet
agrum contra diffidentiam.*

Vbi tentator nequissimus, tela sua omnia, licet ignea, fidei clypeo excepta, vel retusa, vel sine ictu esse videt; astu nouo languentem impetit, quemque solitis artibus non potuit in infidelitatem, nouo molimine pertrahere nititur in diffidentiam: diffidentiam autem? immò etiam in desperationem; præsertim si vita eius antea facta fuerit inquinatio, sceleribusque grauioribus contaminata: cuncta enim quæ, vel à puero patrata sunt, in memoriam reuocat, itaque eorum grauitatem exaggerat, vt tristitia metuque horrendo moribundum exanimet; & nisi, Deo bono, Amicus fidelis citò citò suppetias ferat, veniæ spem omnem intercidat.

Adeat ergo celerrimè Amicus fidelis, & primam hanc diffidentie morbo medicinam comparet. Prostat illa in Basilij & Augustini officinis; inde, si volet, emere poterit vel mutuari; ille,

ille, ita ait: Si peccata & magnitudine
 & numero possint definiri, miseratio-
 nes autem Dei, neque magnitudine,
 neque numero possint circumscribi; si-
 ne dubio non est cur desperatio adhi-
 benda sit, sed agnoscenda Dei miseri-
 cordia, & commissa peccata detestan-
 da. Hic, autem, ô homo, quicumque
 illam peccatorum multitudinem at-
 tendis, cur & potentiam cælestis Me-
 dici non attendis? cùm enim Deus ve-
 lit misereri, quia bonus est, & possit
 quia omnipotens, ille contra se diuinæ
 bonitatis ianuam claudit, qui Deum
 sibi misereri aut non velle, aut non
 posse credit; eumque aut bonum aut
 omnipotentem esse diffidit. Quis non
 speret in Deum, qui non tantùm mise-
 ricors & miserator est, sed & ipsa mi-
 sericordia? *Dominus misericordia mea, Ps. 15.*
canit David; cuius hæc suauissima vox
est: Felix qui non habuit animi sui tristitiã *Eccl.*
& non excidit spe sua. *15.*

Dubitanti de sua salute, reuocan-
 da sunt in memoriam, & altè impri-
 menda verba illa Apostoli: *Reconcilia-* *Rom. 5*
ti sumus Deo per mortem filij eius: quæ
 dili-

11 diligenti mentis trutina, æstimans Au-
 12 gustinus, ita exclamat: Quid miseri-
 13 cordius intelligi potest quàm vt pec-
 14 catori, æternis tormentis damnato,
 15 & vnde se redimat non habenti, Pa-
 16 ter dicat, accipe vnigenitum filium
 17 meum & da pro te: & ipse filius dicat,
 18 tolle me, & redime te. Quid iustius
 19 quàm vt Pater æternus peccatum di-
 20 mittat illi qui pro debito suo offert
 21 pretium, & pretium maius omni debi-
 22 to, quale est pretium sanguinis & mor-
 23 tis Domini?

11 Dicitur magnus ille Albuquerqueus,
 12 cùm in Indica nauigatione, fæda ad-
 13 modum tempestas exorta esset, nihilq;
 14 iam propiùs esset quàm vt naufragium
 15 faceret, puerulum in humeros sustu-
 16 lisse, vt animulæ illius innocentis con-
 17 templatione, Dei iram ad clementiam
 18 ac misericordiam inflecteret, illiusq;
 19 inter se cælumq; oppositu, tamquam
 20 clypei cuiusdam fortissimi, imminen-
 21 tem capiti tempestatem retardaret.
 22 Quidni illum imitaris? ostende Patri
 23 æterno Filium eius pro te flagella-
 24 tum, crucifixum, mortuum, & dic ei:
 25 *Protector*

Protector noster aspice Deus & respice in faciem Christi tui, in quo semper complacitum est tibi, cuius amore & contemplatione miserere mei.

Adhucne de salute restat dubitatio ?

Spera in Deo, & saluaberis. Saluos enim facit sperantes in se; & ideo saluabit, inquit Psalmista, quia sperauerunt in eo. Ps. 36.

Dulcis causa, attamen efficax, attamen irrefragabilis, ait Bernardus, fundata nempe super charitate illius, qui sic dilexit mundum, ut ei filium suum unigenitum daret; ut omnis qui credit & sperat in eo, non moriatur, sed habeat vitam æternam; unde Paulus; *Fortissimum solatium habemus qui confugimus ad tuendam propositam spem, quam, sicut anchoram habemus anima tutam & firmam;* Ioan. 3

qua, nempe anchora, fluctuantis animæ nauiculam medios inter tentationum fluctus titubantem confirmemus. *Nolite itaque amittere confidentiam vestram quæ magnam habet remunerationem.* Heb. 6.

Magnus ille Indiarum Apostolus S. Franciscus Xauerius, id vnum verebatur maximè, ne quando illum de affutura sibi Dei ope caperet diffidentia. Heb. 10.

tia. Solet Deus misericordias suas super nos fiduciæ nostræ in illum mensura remetiri: hinc Propheta Regius; *Fiat misericordia tua Domine super nos: quemadmodum sperauimus in te: id est* (vt Theodoreto placet) secundum spem nostram fiat nobis: siue, spes nostra in te, fit mensura misericordiarum tuarum in nos; & vt quisque in Dei fiducia maximè promouerit, ita maximos suauissimosq; fructus eius experiatur. Prædem habeo Bernardum sermone 32. in Cantica, vbi ait: quatenus in bonis Domini fiduciæ pedem porrexeris, eatenus possidebis.

Superestne tibi alius qui mentem angat, timoris scrupus? Audio. *Multiplicati sunt, ais, qui oderunt me: calcaneum meum, vereor, obseruabunt.* Præsto est Helix ad Elizeum responsio. *Plures nobiscum sunt quàm cum illis.* Præsens in primis aderit, luctantiq; seruulo suo opem feret virago illa generosa, hostibus tuis terribilis vt castrorum acies ordinata. Aderit & Archangelus Michaël princeps à Deo constitutus super

Ps. 32.

Ps. 37.

Ps. 55.

4. Reg.

6.

per omnes animas suscipiendas ; Angelus verò qui te iam inde à primis unguiculis in fidem ac tutelam suam accepit, ita tibi continenter aderit, ut ne latum quidem unguem à latere tuo unquam discedat.

Aderunt & Patroni cœlites, præsertim quos honore cultuque præcipuo deueneratus fueris. Tacco ex Hierarchijs, Ordinibusque Sanctorum innumeros alios, tam de salute nostra sollicitos, quàm de sua iam securos.

Tantummodo confidenter state, dicebatur olim populo Dei, & videbitis auxilium Domini super vos. Idem tibi dictum putata. Audio quid rursus objicias; timere te iudicium illud quod, absque vlla temporis intercapedine, mortem ipsam subsequetur: vbi æqua lance, causarum momenta expendet Iudex ille, in cuius manus incidere horrendum est.

Si malè tibi à Iudice metuis, quare de Aduocato tuo meliùs non ominaris? qui enim Iudex idem & Aduocatus. *Si quis peccauerit, Aduocatum habemus apud Patrem Iesum Christum iustum: & ipse est propitiatio pro peccatis nostris.*

2. Pa.
1al. 6.
20.

1. Ioa.

2.

Ille est ad dexteram Dei, inquit Paulus, qui etiam interpellat pro nobis: Vllásne de Aduocati talis fidelitate dubitandi locus! Deus qui iustificat, quis est qui condemnet?

Age igitur, & si à Iudicis tribunali vindicias metuis secundum seruitutem; ad propitiatoris, dum adhuc licet, tribunal prouoces, & dubio procul, ab eo vindicias accipies secundum libertatem: ipse enim, factus est nobis iustitia, sanctificatio, & redemptio. Dic fidenter: Domine IESU, pone crucem tuam inter iudicium tuum & animam meam, & saluus ero. Dic cum B. Anselmo: Domine, si puritatem meam mihi ademi, numquid misericordiam tuam peremi? si commisi unde me damnare posses, tu non amisti unde saluare soles; propter te ipsum miserere mei.

Scis quid de Deo Iobus diceret? Etiam si me occiderit, in eo sperabo. Dic tu saltem cum Dauide. Ad te Domine animam meam leuavi, Deus meus in te confido non erubescam: quis enim sperauit in te, & confusus est?

Si consistant aduersum me castra, si exurgat aduersum me praelium, in hoc ego sperabo. Ps. 26.

Si ambulauero in medio umbrae mortis, non timebo mala: quoniam tu mecum es. Ps. 22.

Tribularer (canit Ecclesia) si nescirem misericordias tuas Domine: tu dixisti, nolo mortem peccatoris, sed ut magis conuertatur & uiuat.

Qui Chananæam & Publicanum vocasti ad poenitentiam, ne despicias clamantem ad te, & in multitudine miserationum tuarum sperantem.

*Rex tremendæ Majestatis,
Qui saluandos saluas gratis,
Salua me fons pietatis.*

*Recordare, Iesu pie,
Quod sum causa tuae viae,
Ne me perdas illa die.*

*Quaerens me, sedisti lassus,
Redemisti, crucem passus,
Tantus labor non sit cassus.*

*Qui Mariam absoluisti,
Et latronem exaudisti,
Mihiquoque spem dedisti.*

Preces meae non sunt dignae,

*Sed tu bonus fac benignè,
Ne perenni cremer igne.*

*Inter oues locum præsta,
Et ab hædis me sequestra,
Statuens in parte dextra.*

*Confutatis maledictis,
Flammis acribus addictis,
Voca me cum benedictis.*

*Oro supplex & acclinis,
Cor contritum quasi cinis.
Gere curam mei finis.*

§. QUINTVS.

*Quo modo Amicus fidelis, iuuet
ægrum, ad repellendam vanam
gloriam & præsum-
ptionem.*

Quemadmodum Diuinus Sponsus,
ad animæ nostræ, sponsæ suæ præ-
sentiam, desiderijs ictus fidelibus, anhelat;
ideòque stat, modò ad ostium eius, &
pulsat, vt intret; modò demittit sese
& curiosis oculis introspicit, siue per
fenestras, siue per cancellos, vt eam
vel eminus saltem contempletur: ita
animæ eiusdem procus impudens ac
perfidus

perfidus Cacodemon, plenissimis odij ac inuidentiæ oculis rimatur omnia, quærens non quam amet, sed deuoret. Urbium expugnatores imitatur, primum enim omnes explorat aditus, ut per eum quem debiliorem minusque munitum repererit, irruptionem pareret: illuc arietes, aggeres, machinasque omnes conuertit: quod si machinis parum proficit, cuniculos abscondit, remque suam agit clanculum: *An dolus an virtus, tali quis in hoste requirat?*

Vidisti superiori paragrapho, leoninam rabiem, vidisti machinas, quibus moribundos in horrendum desperationis barathrum præcipitare conatus sit; vide modò vulpem vaferrimam, villosa caudæ blandientis syrmate blandientem. Bene est: egregium te hactenus fortemque in sufferendis exantlandisque laboribus præbuisse; quid restat, nisi ut lætus, diuini que iudicij securus, ad beatorum quietem palmamque adspires?

Ecquid aduertis lubricos sterni gradus, quibus in superbiæ pinnaculum attractus, lapsu grauiore corruat? ita
nimirum

nimirum assolet quos scelerum pondere deprimere non potest, propria existimationis alis attollit. Quàm enim prona, quàm procliuis sit ad ruinam via illa, non ignorat, vel suo ipsius, vel suorum præiudicio. Quare ad aduersus hoc non leue discrimen munendus est ægrotus.

Quemadmodum aduersus desperationis charybdim, bonum est, ut quo magis Satanas hominem deprimat conscientia scelerum, hoc se magis erigat fiducia diuinę misericordię, ita iam aduersus arrogantię Scyllam, præsens erit remedium, si de se demissimè sentiat, consideratione proprię imbecillitatis.

Valebunt etiam, opinor, ad retundenda vanitatis ac fiducię proprię iacula, quę passim sacris in codicibus reperiuntur ad diuinum timorem altementibus imprimendū; audi quid minetur Ecclesiasticus: *Si non in timore Domini tenueris te instanter, cito subuertetur domus tua*: fabrica videlicet virtutum in animo tuo ædificata, valido superbix vento concutietur.

Cum

Eccl.
27.

Cum in hunc alterum Ecclesiastici *Eccl. 9.*
 locum incidisset D. Bernardus : *Nescit homo, utrum amore, an odio dignus sit.*
 Terribilis est, inquit, locus iste, & totius
 expers quietis : totus inhorruui, si
 quando in eum raptus sum. Quod si
 hæc cogitatio vel sanctissimos viros,
 & quasi columnas in Ecclesia, com-
 pulserit ad tremorem, quid nobis fa-
 ciendum, qui ex multis antea actæ vitæ
 sceleribus responsum mortis in nobis
 habemus ?

Quis nostrum dicere audeat cum
 Paulo : *Nihil mihi conscius sum ?* ut ita *1. Cor.*
 sit, addat tamen cum eodem necessum *4.*
 est, *Sed non in hoc iustificatus sum : alia*
enim sunt iudicia Dei, alia hominum ; &
terribilis est illa Diuina Maiestas in con-
silijs super filios hominum. *Ps. 65.*

Quis Iobo sanctissimo, patientia,
 & vitæ integritate comparandus : di-
 cebat tamen : *Verebar omnia opera mea,* *Iob. 9.*
sciens quod non parceres delinquenti : qua-
re omnia ? an non aliqua saltem bona,
quæ Diuinæ Iustitiæ stateram non re-
formident ? Etiam si habuero aliquid iustū,
non respondebo, inquit, sed meum Iudicem
 deprecatur

110 AMICI FIDELIS.

deprecabor, quia si iustificare me voluero, *Iob. 25.* meum condemnabit me: si innocentem ostendero, prauum me comprobabit. Ecce luna non splendet, & stella non sunt mundantur conspectu eius: quanto magis homo putredine & filius hominis vermis?

Quod si igitur, ob constanter fortiterque toleratos morbi dolores vanae gloriolæ animam, vel leuis aura afflauerit, dic cum Psalmista: *Pf. 61.* Deo subiecta esto anima mea: quoniam in ipso patientia mea.

Si vrgeat Dæmon, dicatque: Deo quidem, in primis laudem & honorem bonorum operum deberi; in te nihilominus aliquam gloriæ eius partem ideò deriuari, quod gratiæ eius cooperatus sis.

Responde cum Augustino: *Aug. soliloq. c. 15.* Aperuisti mihi oculos lux, & excitasti, & illuminasti me, & vidi quod gloriari non valeat ante te omnis caro, nec iustificetur omnis viuens: quoniam si quid boni est, parui vel magni, donum tuum est, & nostrum non nisi malum est. Et idem, alibi: Multa Deus facit in homine bona, quæ non facit homo:

nulla

nulla verò facit homo, quæ non facit Deus, vt faciat homo. Quæcumque adsint bona opera, nulla sunt, inquit Gregorius, nisi humilitate condiantur; miranda quippe actio cum elatione, non eleuat sed grauat: qui enim sine humilitate virtutes congregat, quasi in vento puluerem portat vt vnde aliquid habere cernitur, inde deterioriùs cæcatur.

Arrogantis est animi, & plus æquo sibi vindicantis, in propria causa agere velle Iudicem. Qui iudicat me Dominus est, inquit Paulus: *Ille, ille constitutus à Deo Patre Iudex vniuersorum.* Act. 10 Minimè ferenda esset eius militis insolentia qui Regis sui iudicium præuenteret, sibi que ante belli finem, coronam ac triumphum decerneret. Perinde facere censendus, qui ante ultimam vitæ periodum, de Carne, de Mundo, de Diabolo victoriæ sibi palmam pollicetur: quamdiu hostis insidias & dolos meditatur, quæ potest esse securitas? Magnus esse vnusquisque studeat, inquit Gregorius, sed tamen aliquo modo magnum se esse nesciat?

nesciat : ne dum sibi magnitudinem
arroganter tribuit, amittat intus quod
Esa. 5. erat ; hinc per Prophetam dicitur : *Et*
qui sapientes estis in oculis vestris, &
coram vobismetipsis prudentes.

Ad detorquenda gloriæ inanis spi-
cula, monendus æger, vt vitæ præte-
ritæ flagitia grauiora, sapiusque itera-
ta, in memoriam reducat, maximè
cùm ignoret an sufficienti ea pæniten-
dine diluerit, debitasque pro eis pec-
nas hæctenus Deo persoluerit. Ita ad
Eccl. 5. monet Ecclesiasticus : *De propitiato pec-*
cato noli esse sine metu.

Cùm multa sint sacris in Codici-
bus, tum duo præsertim loca, mihi
videntur peropportuna, in quibus lu-
ce meridiana clariùs appareat, quàm
nulla sit nobis ratio de operibus no-
stris etiam optimis, gloriandi. Pri-
mum habetur Lucæ 17. Vbi allata
serui parabola, Domino suo gnauiter
in multis ministrantis, ait Christus,
Dominum non habere illi gratiam,
quia nimirum nihil præstitit ad quod
seruitutis, alijsque nominibus non ob-
bligaretur, & tandem ita concludit:

Sic & vos, cum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite, serui inutiles sumus: quod debuimus facere, fecimus. Quotusquisque nostrum est, qui ex vero conscientiae mentis dictamine asseuerare audeat, quæ sibi à Deo præcepta erant, examussim præstitisse omnia? ut ita esset, fatendum nihilominus illi esset, iuxta Christi placitum, *Serui inutiles sumus*. Deus bone, si serui inutiles, qui Domini sui mandatis omnibus diligenter obsecuti sunt, quid nobis fiet? tibi inquam, & mihi, nostrique similibus, qui, tantum abest ut Dei leges ac præcepta exactè seruauerimus, ut etiã plurima, neque rarò, neque leuia violauerimus? Si dixerimus quia peccatum non habemus, veritas in nobis non est, ait Ioannes; Iacobus verò: *In multis offendimus omnes*. Quænam igitur vsquam gloriandi materia nobis reliqua facta est? *Væ vita*, etiam laudabili, inquit Augustinus, *si sine misericordia discentias eam*.

Iacob.

3.

Lib. 9.

Conf.

Locum alterum suggerit Isaias: *Facti sumus, inquit, ut immundus omnes nos, & quasi pannus menstruata vniuersæ*

Isa. 64

H

iustitias

114 AMICI FIDELIS
iustitia nostra. I modo, &, si absque a-
nimi, stomachivè nausea potes, de e-
gregia illa merce, gloriare.

§. SEXTVS.

Quo modo Amicus fidelis, inducere
ægros possit ad eliciendos actus
diuini amoris.

A Ge modò mi Amice, nunc ani-
amis opus: nullo modo commit-
tendum, vt animus simul cum corpo-
re infirmetur: immo ægrotante cor-
pore valere debet animus solito me-
liùs: Nam virtus in infirmitate perficitur,
ait Paulus, & cum infirmor tunc potens
sum. Benè igitur & tu feceris, si vires
exeras, & quàm poteris plurimos fi-
dei, spei & charitatis actus elicias, po-
tissimùm autem charitatis.

Dicamabo, si Dominus Deus à te
modo, quod olim à D. Petro, peteret,
N. amas me? auderésne respondere si-
cut ille, Domine tu scis quia amo te. O ter-
felices, qui sibi tantum de se meritò
habent polliceri! vtinam vel hoc sal-
tem ex vero dicere possim: Domine
tu scis quia desidero te amare.

Quid

Quid est quamobrem tam parum amore Dei nostri inardescimus? in promptu causa est, quia quot, quantif- que nominibus amandus sit, ignora- mus. — *Ignoti nulla cupido.*

Dicere solebat Plato, virtutem, si oculis corporeis cerneretur, mirabi- lem sui amorem animis intuentium excitaturam fuisse: quanto maiorem Deus ipse virtutum excitaret, si vide- retur! si pulchritudo illa, si bonitas, sapientia, maximè autem si charitas illa infinita, qua nos ab æterno, pro- secutus est, si inquam, charitatis illius imago, alicuius è cælitibus, rudi sal- tem peniculo informata, oculis nostris obijceretur, Deus bone! quas faces, quos ignes, quæ amoris incendia exci- taret! amoris huius immensitatẽ mo- mentis suis, quantum mortali fas, ex- penderat discipulus ille quem dilige- bat Iesus, cùm diceret: *In hoc est cha- I. Io. 4*
ritas, id est, illa demum est charitas, non quasi nos dilexerimus Deum, sed quo- niam ipse prior dilexit nos. Et ne sterilem illam putaremus, fructum subiicit: Et misit filium suum propitiationẽ pro pec- catis

catis nostris; hinc illa dignissima sequitur illatio: Nos ergo diligamus Deum, quoniam Deus prior dilexit nos. Non potest amor, & talis præsertim amor, compensari, nisi amore. Amare si piguit, ah! pudeat non saltem redamare. Illationis huius necessitatem, qua erat ingenij perspicacitate, peruidebat Augustinus, cum ita se ipse incusaret: serò te amavi pulchritudo tam antiqua, & tam noua, serò te amavi: væ temporis, quando te non amavi.

Dicebat idem Doctor, vel cæcum esse, vel certè cæcitate percutiendum, qui tantam diuini amoris pulchritudinem non amaret. Aiunt è Turcarum gente, nonnullos interdum, tanto in Mahometem suum amoris æstu ferri, vt si contigerit eos sepulcrum adspicere, quod summæ fælicitati adscribunt, non vereantur oculos sibi eruere, ne quibus tanta fælicitas ominatò obtigit, vt rem tam diuinam (vt ipsi autumant) aspicerent, cogantur postmodum res viles & abiectas, quales sunt res huius mundi, intueri. Si hoc illi designant in se, tam crudeliter impij;

Tu

Tu saltem in hoc tempore, mentis oculos aperi, quibus tandem videas, quanta tibi incumbat necessitudo diuinam illam bonitatem, sapientiam & amorem redamandi. Id vbi præstiteris, rebus omnibus huius mundi oculos claudas licet, & id vnum studeas cum Iobo, vt ad videndum iam mox seruatorem tuum te compares.

Vt ad amandum Deum tuum accendaris, iam inde vsque à primis vnguiculis vitæ tuæ exordia retexenda sunt; & videbis vix vllum esse temporis momentum, in quo certissima diuini erga te amoris vestigia consignata non sint: vt enim de periculis alijs taceam, quibus eius ope perfunctus es, vbi esset iam anima tua, si te, tali loco, tali occasione & periculo emori contigisset? Est sanè, est vnde cum Hieremia lacrymabundus, imò vero gratulabundus exclames: *Misericordia Thren. Domini quia non sumus consumpti. Forst. 3. tan & de te scitabatur Zacharias admirabundus: Numquid non iste torris est Zach. erutus de igne? inferni scilicet, in quo 3. culparum æstu ambustus, restabat ni-*

H 3

hil

hil nisi vt pēnarum etiam flammis cō-
 bureris. Et non amabis? redamabis
 inquam, illum qui tibi in tali necessi-
 tatis articulo tam opportunè auxilia-
 tus est? Quidni dicas cum Bonauen-
 tura: Vndique me circumdat amor, &
 nescio quid sit amor; quo modo non
 sum totus conuersus in amorem tuū?
 Quid ni etiam cum Psalmographo:
 Tibi dixit cor meū: exquisiuit te facies mea,
 faciem tuam Domine requiram. Quidni
 iterum cum Augustino: Amo te Do-
 mine, & si parum est istud, amem te
 validiūs. O ignis qui semper ardes, &
 nunquam extingueris: ô amor qui
 semper ferues, & nunquam tepescis,
 accendar totus abs te, vt totus dili-
 gam te.

*Alia Orationes pro obtinenda
 Charitate.*

Domine IESV, tu dixisti: Diliges
 Dominum Deum tuum, ex toto cor-
 de tuo, ex tota anima tua, & ex tota
 mente tua, & ex totis viribus tuis: au-
 ge ergo gratiam tuā, auge charitatem
 in me, vt sicut tu vis diligi à me, &
 ego cupio diligere te, sic ego te dili-
 gam:

gam: & quod in hac vita perfecte implere non possum, in æterna, te concedente, implere valeam.

Domine Iesu Christe, qui perpetua charitate dilexisti me, qua, cum non essem, creasti me, qua, cum perditus essem, reparasti me: qua, cum propria culpa toties periissem, ad gratiæ vitam resuscitasti me: qua, te ipsum dedisti mihi: si me totum toties debeo pro me, quid debeo tibi pro te, qui in infinitum melior es me? adde hoc beneficijs tuis Deus meus, vt sine modo, & purissimo amore diligam te, nunc & in sempiternum. Mellitissime Iesu, absorbeat melliflua vis amoris tui animum meum ab omnibus quæ extra te sunt, vt omnibus iam planè rebus amore amoris tui moriar, qui amore amoris mei dignatus es mori.

§. SEPTIMVS.

Quo modo inducendus est ager, vt Dei amore, dolores & alia morbi incommoda, perferat.

O Re professus es mi Amice, te Deū tuum amare, aut saltem amare velle;

velle; visne iam nosse quo modo amorem illum tuum re ipsa palam testari possis? Audi quid Doctor vnus ex antiquis in hæc Canticorum verba:

Origenes. Ascendam in palmam. Voluntas, inquit, patiendi, probat quia veraciter amat, & tantò est amor altior, quanto ad patiendum paratior. Et Ambrosius lib. de Offic. Vbi, inquit, amor est, querela non est, vbi querela est, amor non est. Ex Anselmi enim sententia: Amori sancto omnia suauia sunt. Vnde illis suauitas? Respondet Bernardus? Cordimentum, inquit, humani generis est amor. Quasi diceret: amorem rebus omnibus quantumuis amaris acerbiter amaroremque omnem abstergere.

Pf. 93. Numquid adhaeret tibi sedes iniquitatis, qui fingis laborem in precepto? Non dura ibi necessitate seruitur, vbi diligitur quod iubetur. Vide ergo Amice mi, quâ te geras in hoc morbo; ad hunc quasi lydium lapidem, amoris tui sinceritatem explora: Vbi amor est, querela non est, vbi querela est, amor non est. Si de eo quereris, non amas; si non quereris, amas: ita enim dolores tuos
suauissimo

suauissimo amoris sapore condiuisti nullum vt doloris sensum expresserint.

Patriarcha Iacob, quatuordecim ipsos annos seruitutem seruiuit, sanè duram, noctu enim, & interdiu, calore geluque, vt apud socerum expostulabat, vrebatur: & tamen videbantur illi pauci dies, præ amoris magnitudine. An ignoras Patrem æternum, Rachelem, cælestem inquam Ierusalem, laboribus tuis sponondisse? & tu si sapias, pulchritudinis illius contemplatione dolores tuos mitigabis, dicesque subinde cum Augustino: *Mater Ierusalem Ciuitas sancta Dei, charissima sponsa Christi, te amat cor meum, pulchritudinem tuam amat cor meum, pulchritudinem tuam nimium desiderat anima mea.*

Augustinus
medit.
c. 25.

Stephano protomartyri, torrentis lapides dulcescebant, vnde illa dulcitusudo? ex illo diuini amoris fauo qui vel ex oculis, posteaquam cælum suspexerat, profiliebat.

Sebastianum fortissimum Christi pugilem, iaculis innumeris oblitum, histricem diceres, vidisti: gaudet ta-

H 5 men,

men, Dei que sui laudes concinat, quidum? quia diuus amor, vt olim Augustini, sagittis amoris cor eius sagittauerat, sagittarum que aliarum acumina vel retuderat, vel hebetauerat.

Ecce tibi super ardente craticula Tyrannis insultat leuita Christi Laurentius; tam que sensus & doloris express est? minimè gentium, sed, quod obseruauit Sanctus Leo, *segnior fuit ignis qui foris vsit, quam qui intus accendit.*

Quando tandem Sanctorum scientiam linguam que ad liscemus? Rubore suffundor, ait Bernardus, cum in mentem venit quo me Deus meus amore persecutus est.

Vbi amor, ibi dolor, dicebat Richardus à Sancto Victore. Aut pati aut mori, dicebat S. Theresia; ac si diceret cum Bonauentura: Sine vulnere, nec volo, nec possum viuere, cum adspicio Deum meum Iob. 6. pro me vulneratum. Hæc sit mihi consolatio, dicebat patientissimus Iobus, vt affligens me dolore, non parcat.

Augustinus Segala, è Societate Iesv Paduæ, cum siti ardentissima cruciaretur, eam que oblato potu sodales non-

nonnihil temperare cuperent: *Misericordiam*, inquit, & *iudicium cantabo tibi Domine*. Satis diu luxi vbera diuinæ misericordiæ; experiantur peccata mea amarorem iudicij.

O quàm suaue malum cui tantum succedit bonum! clamabat S. Franciscus.

Sancta Clara, Francisco Doctore digna discipula, asseuerabat, ex quo scientiam Sanctorum ab eo didicerat, laborem nullum grauem existimasse; pœnam nullam acerbam, morbum nullum molestum, multos licet triginta annorum decursu experta esset.

Sancta Maria Ogniacensis, quocumque tandem ex morbo laborantibus non tam miserebatur, quàm inuidebat, dicebatque se nullum hactenus tam grauiter affectum reperisse, cuius ipsa dolores & cruciatus ex animo non depoposcisset.

Bonus seruus studet reparare pretium quod pro se persoluit Dominus, inquit Ambrosius, sanguinem soluit Dominus, sanguinem debes. Quid er-

go

Lib. 3.
de virg.

124 AMICI FIDELIS
go quereris? nondum vsque ad san-
guinem restitisti.

SS. Chrysoſtomus & Auguſtinus,
aiunt Chriſtum Dominum descende-
re de Cruce noluiſſe, vt nobis de ſe,
constantis patientiæ exemplum lucu-
lentiffimum exhiberet, cuius contem-
platione & nos in cruce noſtra gene-
roſè moreremur, nec alia atque ipſe
via cælum affectaremus.

CAPVT QVARTVM.

*Actus virtutum ab infirmis ante a-
gonem ſæpiùs excitandi.*

§. PRIMVS.

Actus Contritionis.

Bone Ieſu, dolet mihi ex animo,
quod ego te, Dominum meum &
Deum meum, ſuper omnia diligen-
dum, tam grauiter offenderim. Fir-
miter propono, ſperoque iuuante gra-
tia tua me dehinc ita victurum, vt te
amplius non offendam. Me miſerum!
itane